

СЕКЦІЯ «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВИХ ДЕПРЕСІЙ НА ОСНОВІ МЕХАНІЗМІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

*Пашкевич М.С., д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту,
Лисунець К.П., аспірант кафедри економіки підприємства,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Соціально-економічні та екологічні депресії просторового розвитку виникають, на наше переконання, через розбалансовану політику управління продуктивними силами у регіональній економіці, яка, у свою чергу, спричинена відсутністю реалізованих принципів соціально відповідальної поведінки економічних суб'єктів.

На основі комплексного та узгодженого регулювання розвитку продуктивних сил регіону можливо відповісти на фундаментальне проблемне питання: при якому якісному та кількісному складі продуктивних сил, при яких темпах та векторі їх розвитку, а також при якій структурно-динамічній ефективності їх використання можна очікувати, що регіон перетвориться з розвинутого на старопромисловий, а згодом, на депресивний. Комплексне та узгоджене регулювання розвитку продуктивних сил можливе на основі солідарної соціальної відповідальності регіональної спільноти.

Англійські сучасні дослідники європейських старопромислових регіонів К. Бірх, Д. Маккіннон та Е. Камберс визначили депресивний регіон, як територію, в економіці якої раніше домінували видобувна, металургійна промисловість та важке машинобудування, а у теперішній час ці галузі прийшли у занепад. На нашу думку, запропоноване визначення не повне. Адже, якщо у регіональній економіці та розвитку її продуктивних сил вчасно відбулися зміни, які призвели до економічного переструктурування, і в економічних, соціальних та екологічних показниках регіону не спостерігається негативних тенденцій, то такий регіон неможна вважати депресивним, навіть, якщо раніше у ньому домінували вище зазначені галузі виробництва. Вчасна заміна галузей важкої промисловості на, наприклад, сервісний економічний уклад дозволила таким регіонам утримати необхідну траєкторію соціально-економічного зростання. Якщо такого переструктурування не відбулося, то такий регіон можна вважати депресивним. Це вкотре доводить важливість структурних оцінок розвитку продуктивних сил регіонів на основі системи показників заміщення одних секторів економіки іншими, заміщення одних технологій виробництва іншими, заміщення однієї ресурсної бази іншою тощо.

Таким чином, вище зазначене, дає підставу сформулювати гіпотезу наукового дослідження: знаючи *структуру*, як кількісно-якісне співвідношення, продуктивних сил регіону (статична характеристика), а також *темпи та вектор трансформацій* у

продуктивних силах (динамічна характеристика) можна спрогнозувати момент переходу між фазами життєвого циклу регіональної економіки в цілому (зародження, розквіт (розвинуті регіони), спад (старопромислові регіони), депресія (депресивні регіони)).

Кількісно-якісне співвідношення у продуктивних сил регіону, а також темпи та вектор трансформацій у продуктивних силах, залежать від того, наскільки соціально відповідальною є регіональна спільнота, тобто як формуються, розподіляються та використовуються ресурси території. Тоді, механізми несення економічними суб'єктами соціальної відповідальності за розвиток регіону, формують платформу для коректної та справедливої поведінки підприємств, влади та громадян під час створення, розподілу та використання ресурсів регіональної економіки. Розглянемо деякі проблеми, що виникають у полі соціальної відповідальності в Україні.

Радянська традиція несення державою тотальної відповідальності є однією з причин слабого інституціонального розвитку та усвідомлення власної соціальної відповідальності учасниками економічних процесів (владою, бізнесом, громадянами) в Україні. Відсутність законодавчої бази у сфері соціальної відповідальності призводить до неузгоджених дій, недовіри та конфлікту інтересів у суспільстві. Відсутність кодексу та стандартів повсякденної соціально відповідальної поведінки влади, бізнесу та громадян не дозволяє реалізувати на практиці принципи соціальної відповідальності, яка у такому випадку здебільшого носить імітаційний характер.

В Україні й дотепер соціальна відповідальність обмежується державними програмами та корпоративними проектами «соціальної підтримки» певних верств населення та організацій, у той час, коли фундаментальні економічні відносини «працівник-роботодавець» з приводу справедливої оплати праці, безпеки робочого місця, тіньової зайнятості тощо залишені без належної уваги.

Превалювання соціальної макро-відповідальності (відповідальність переважно повинні нести держава та великі містоутворюючі підприємства) призводить до непропорційного розподілу соціального обов'язку та виключення з поля зору малого бізнесу, підприємців та громадських організацій.

В умовах геополітичних викликів соціальна відповідальність в Україні не повною мірою використовується, як механізм соціально-територіального гуртування, подолання регіональної диференціації, приведення умов проживання на сільській та міській території до єдиних стандартів якості.

Брак кадрів у сфері соціальної відповідальності позначається на недостатній соціалізації стратегічних планів підприємств, відсутності соціальної звітності, слабкому суспільному контролю дотримання принципів соціальної відповідальності.

В результаті приватизації 90-х років сформувалася така структура капіталу, яка не сприяє соціальній відповідальності, а саме міноритарні акціонери, представлені меншістю, не мають практичних важелів впливу на соціальну політику великих акціонерних компаній для реалізації власних інтересів та інтересів спільноти.

Податковий тиск на бізнес значно обмежує фінансові можливості його соціально відповідальної поведінки, перешкоджає благодійництву.

Екологічне навантаження на промислові території з активним видобутком корисних копалин, іноді небезпечних для здоров'я людини, а також потужним металургійним та машинобудівним комплексом висвітлює фундаментальне протиріччя між соціальною відповідальністю та ресурсномісткою промисловістю четвертого технологічного укладу, яка має значну частку ВВП країни.

Громадським організаціям бракує дієвих механізмів та інструментів впливу на прийняття управлінських рішень підприємствами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

Список літератури:

1. Солтисік О.О. Моделювання стратегій сталого розвитку регіону : автореф. дис. ... на здобуття наук ступеня к-та. екон. наук : спец. 08.03.02 «Економіко-математичне моделювання» / О.О. Солтисік. – Хмельницький, 2005. – 14 с.

2. Аналіз сталого розвитку - глобальний і регіональний контексти : монографія / [Міжнар. рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. М.З. Згуровський]. – К. : НТУУ «КПІ», 2010. – Ч.1.: Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей. – 252 с.

3. Аналіз сталого розвитку - глобальний і регіональний контексти : монографія / [Міжнар. рада з науки (ICSU) та ін.; наук. кер. М.З. Згуровський]. – К. : НТУУ «КПІ», 2010. – Ч.2.: Україна в індикаторах сталого розвитку. – 368 с.

4. Борщук Є.М. Теоретико-методологічні основи системного розвитку еколого-економічних систем : автореф. дис. ... на здобуття наук ступеня д-ра. екон. наук : спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / Є.М. Борщук. – Львів, 2009. – 43 с.

ТЕНДЕНЦІ ЗАСТОСУВАННЯ КОГНІТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЦІ ДЛЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

*Пашкевич М.С., д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту,
Чуріканова О.Ю., к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики
та інформаційних технологій,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Розвиток економіки держави базується на наявності постійних соціально-економічних змін інноваційного характеру. Регулювання державної регіональної політики відбувається за рахунок нових науково та методологічно обґрунтованих методів та підходів. Швидкі темпи розвитку економік не тільки конкретної держави, а й усього світу, обумовлені запровадженням новітніх технологій науково технічного прогресу, та вимагають застосування у прийнятті рішень більш досконалих підходів, які мають враховувати стрімкі зміни в регіональній економіці та відповідати сучасним перспективам розвитку. Нині, в основу усіх економічних процесів